

Педесет пет година архивске дјелатности на простору Републике Српске 1953–2008

Са организованим прикупљањем, сређивањем и заштитом архивске грађе на подручју Републике Српске почело се прије 55 година. Рјешењем Народног одбора града Бањалука, број 4735 од 20. априла 1953, основан је Архив града Бањалука. Сједиште новооснованог Архива било је у подрумским просторијама Народног одбора града Бањалука. Архив у Бањалуци дјеловао је три године као градски архив.

На основу одобрења Извршног вијећа НР Босне и Херцеговине, број 1719–14 од 30. маја 1956, Архив града постао је Срески архив Бањалука и дјеловао је на подручју срезова Бањалука и Приједор.

Након укидања Среског народног одбора Приједор, одлучено је да Архив у Бањалуци прошири територијалну надлежност и на подручје среза Бихаћ. Одлукама скупштина срезова Бањалука и Бихаћ 1963. године основан је Архив Босанске Крајине са сједиштем у Бањалуци. Територијална надлежност Архива протезала се на 28 општина Босанске Крајине. Због значаја архивске грађе и потреба даљњег развоја архивске службе, Архив се 1973. године преселио у веће просторије, у некадашњу тзв. Царску кућу (бивши аустроугарски војни објекат, изграђен 1879), гдје се и данас налази.

Одлуком Владе Српске Републике БиХ од 31. маја 1992. основан је Архив Српске Републике Босне и Херцеговине. Данас Архив има статус републичке управне организације у саставу Министарства просвјете и културе Републике Српске. У саставу Архива РС, поред матичне установе у Бањалуци, дјелују подручне јединице у Добоју, Фочи, Зворнику, Требињу и Источном Сарајеву (у оснивању). Архив РС врши територијалну надлежност на читавој територији Републике Српске и има обавезу континуираног надзора над заштитом архивске грађе и регистратурског материјала у 15.000 регистратура (стваралаца и ималаца).

Током цијелог постојања Архива број архивских радника је осцилирао. Данас је у Архиву запослено 30 радника, од чега је 25 стручних, а пет помоћних и техничких радника. Поред обављања редовних послова на сређивању и заштити архивске грађе, радници Архива су посвећивали значајну пажњу научном раду и културно-просвјетној дјелатности. Радници Архива објавили су преко 100 стручних и научних радова и књига из области архи -

вистике, историје и права. У сарадњи са другим установама из области културе или самостално, Архив је приредио око 20 изложби, од којих су поједине биле изузетно посјећене. Међу њима се посебно истичу изложбе: „Документи о развоју радничког покрета и народне револуције 1919–1945. године“, „Архивалија – свједок времена“, „Бањалука и бан Светислав Т. Милосављевић“, „100 година бањалучке штампе“, „Тито–Стаљин“ итд. Архив сваке године организује семинаре за студенте Одсека за историју, у сарадњи са Филозофским факултетом у Бањалуци. Предавања се организују и за средњошколску омладину. У недостатку институција које би образовале стручне кадрове за архивску службу, Архив је одржао на десетине семинара намијењених радницима у регистратурама.

У Архиву РС налази се велика количина архивске грађе значајне за историју Босне и Херцеговине. За 55 година Архив је успио да прикупи и заштити преко 780 фондова и збирки, са више од 4.600 дужних метара архивске грађе. Већи број архивских фондова односи се на органе власти и управе, затим на друштвено-политичке организације, а мањи број на правосуђе, привреду, просвјету, културу и здравство. Грађа обухвата период од XVII вијека до данашњих дана. Комисија за очување националних споменика БиХ прогласила је 24 фонда и збирке културним добром од изузетног значаја, те су они постали дио свјетске културне баштине.

Архив посједује и стручну библиотеку, која је стварана од самог оснивања установе. Сваке године библиотека се допуњава новим примјерцима књига и стручних часописа, тако да данас броји преко 14.000 библиотечких јединица. Садржи углавном наслове из области архивистике, историје, права, енциклопедије и рјечнике. Архивска библиотека посједује и велику количину раритетне штампе.

Архивску и библиотечку грађу Архива РС редовно користе истраживачи различитог профила образовања, те је на основу ње настао велики број дипломских и магистарских радова, докторских дисертација, научних и стручних радова, монографија и слично. Архив свакодневно пружа услуге правним и физичким лицима.

*

Архив Републике Српске је 18. априла 2008. обиљежио 55 година рада. Тим поводом Архив Србије и Црне Горе уступио је Архиву РС своју изложбу архивских докумената „Кнез Павле Карађорђевић краљевски намесник 1934–1941“. Изложбу је у просторијама Паневропског универзитета „Апеирон“ у Бањалуци отворио академик Рајко Кузмановић, предсједник Републике Српске. Отварању су присуствовали један од аутор изложбе др Гојко Маловић, представници Архива СЦГ – в.д. директора Миладин Милошевић и начелник одељења Нада Петровић, кнегиња Јелисавета Карађорђевић, кћерка кнеза Павла и многобројне званице из Босне и Херцеговине и Републике Србије. У оквиру обиљежавања јубилеја Архива одржана је промоција најновијих издања Архива СЦГ и приказан филм о кнезу Павлу.

**Обележавање 55 година архивске дјелатности на простору
Републике Српске – Бањалука, 18. април 2008**

*На фотографији с лијева
на десно: књегиња
Јелисавета Карађорђевић,
академик Рајко
Кузмановић, предсједник
Републике Српске и
Љиљана Радошевић,
директор Архива
Републике Српске*

*Љиљана Радошевић,
директор Архива РС,
Миладин Милошевић, в.д.
директора Архива СЦГ,
Рајко Кузмановић и
књегиња Јелисавета*

*Љиљана Радошевић,
директор Архива РС*